

Priekšvārds

Pagājušais gads kārtējo reizi apliecinājis, ka sešos gados kopš neatkarības atgūšanas Latvija ir ļoti daudz sasniegusi. Šķietami iespaidīgs pagrieziena punkts pēdējā gada laikā sācies ekonomisko reformu jomā. 1996. gadā atjaunota dinamiska ekonomikas augstums, kas, pēc oficiālajiem datiem, gandrīz sasniegusi 3 procentus; 1997. gada pirmajā pusgadā tā jau sasniegusi 5 procentus. Tālāk samazinās inflācija, kas Latvijā joprojām ir viszemākā Baltijas valstīs.

Arī politiskā sistēma spējusi nodrošināt stabilitāti: pēdējā gada laikā izveidotas divas jaunas valdības, bet tās abas veidojuši principā tie paši koalīcijas partneri, kas pirmo valdību pēc sestās Saeimas ievēlēšanas. Arvien jutamāki kļūst demokratizācijas augļi. Gan neseno organizētā Dzimumu līdztiesības konference Valmierā, gan pirmais Nevalstisko organizāciju forums spilgti parādījuši, ka Latvijas sabiedrībā pieaug nevalstisko organizāciju nozīme. Daudz svarīgu notikumu risinājies starptautiskajā arēnā, bet īpaša nozīme to vidū bijusi Madridē notikušajai NATO galotņu sanāksmei, kā arī intensīvajām diskusijām un strīdiem par Latvijas gatavību iestāties Eiropas Savienībā.

Tomēr, kā jau visās pārejas valstīs, arī Latvijā bijusi satopama dažāda rakstura netaisnība, un kļūst arvien skaidrāks, ka, lai ekonomiskā augstums būtu ilgstoša un noturīga, ir vajadzīga gan dziļāka izpratne par to, kas ir un kas nav likumīgi, gan prasmīgāka valdība, gan arī lielākas uzmanības veltīšana taisnīguma jautājumiem. Kaut arī ekonomisko reformu turpināšana un iestāšanās Eiropas Savienībā joprojām paliek svarīgi stratēģiski mērķi, nepieciešams atcerēties tautas attīstības visdziļāko būtību un analizēt, kādas ir šo reformu sekas Latvijas **cilvēku** dzīvē. Citiem vārdiem izsakoties, zemā inflācija, saprātīgā fiskālā politika un gaidāmā līdzdalība Eiropas Savienībā ir nevis pašmērķi, bet galvenokārt gan stratēģiski svarīgi līdzekļi, kas dod iespēju sasniegt citu galamērķi, proti, celt visu Latvijas iedzīvotāju labklājības un tautas attīstības līmeni.

Šodienas Latvijai svarīgi ne tikai nostiprināt sasniegto ekonomikas augstuma tempu, bet arī nodrošināt, ka ekonomiskās augstuma augļi tiek izmantoti, lai novērstu dažāda rakstura netaisnību, kas Latvijā radusies, tai uzsākot pāreju uz tirgusorientētu, demokrātisku un tiesisku valsti. Lai stiprinātu sociālo vienotību, Latvijai jāspēr konkrēti šīs netaisnības novēršanas soļi, uzlabojot ekonomiskās augstuma kvalitāti un sociālekonomiskās iespējas, apkarojot nabadzību, veicinot sabiedrības integrāciju un attīstot Latvijas reģionus. Tas saskan ar to, kas vērojams citās Centrāleiropas un Austrumeiropas valstīs, kur **sociālās vienotības** veicināšana kļūst par vienu no galvenajiem tuvāko gadu uzdevumiem. Tāpēc izdevumam **Latvija. Pārskats par tautas attīstību 1997**, tāpat kā visiem citiem UNDP atsevišķajiem pārskatiem, kas veltīti Centrāleiropas un Austrumeiropas valstīm, Baltijas valstīm un NVS valstīm, par virstēmu izraudzīta **sociālā vienotība un tautas attīstība**.

Tāpat kā iepriekšējie **Pārskati**, arī šā gada **Pārskats** izgaismo vairākus būtiskus jautājumus, kas Latvijai jārisina, un cerams, ka šis izdevums dos impulsu diskusijām par to, kā būtu virzāma turpmākā reformu politika. Tāpat kā pagājušajā gadā, arī šogad UNDP atbalstīs vairākus **Pārskata** apspriešanas forumus un vēlas mudināt ikvienu ieinteresēto grupu — sabiedriskās saziņas līdzekļu darbiniekus, zinātniekus, Saeimas deputātus, valdības aprindas — 1997. gada **Pārskatu** izmantot jebkādām diskusijām, kuras tā uzskata par vajadzīgām. UNDP Latvijas birojs centīsies šo **Pārskatu** izplatīt pēc iespējas plašāk. Tie, kam pieejams *Internet*, šo **Pārskatu** (un arī 1995. un 1996. gada **Pārskatus**) var atrast *World Wide Web* UNDP Latvijas biroja mājaslapā (<http://www.undp.riga.lv>).

Tāpat kā iepriekšējo **Pārskatu**, arī šā gada **Pārskatu** gatavojuši vietējie eksperti un vienīgais līdzdalībnieks no ārpuses bijusi UNDP redkolēģija. Šogad atkal esam izmantojuši "komandas principu": katru nodaļu izstrādājusi ekspertu grupa, kas sastāvējusi no dažādu profesiju cilvēkiem un ko vadījis grupas vadītājs. Kad bija pabeigts nodaļas sākotnējais variants, to pārskatīja ne tikai grupas dalībnieki, bet arī citi recenzenti un redkolēģija, kas to attiecīgi rediģēja.

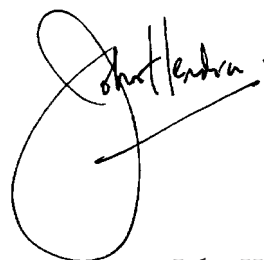
Tāpat kā iepriekšējo gadu pārskati, **1997. gada Pārskats** nav oficiāls dokuments un nedz aptver visus tā gatavošanā iesaistīto ekspertu viedokļus, nedz arī obligāti atspoguļo UNDP vai tās Valdes uzskatus. Tas cenšas sniegt neatkarīgu un objektīvu analīzi par vairākiem aktuāliem Latvijai risināmiem tautas attīstības jautājumiem.

Pārskats cenšas izmantot visjaunākos oficiālos statistikas datus. Izņemot īpaši norādītos gadījumus, visa statistika tajā ir no Valsts statistikas komitejas. Turklāt, lai gan vairāku jautājumu risināšana ir dažādu palīdzības programmu degpunktā, šīs konkrētās starptautiskās programmas, tāpat kā iepriekšējos **Pārskatos**, bieži vien nav minētas, jo galvenie akcenti **Pārskatā** likti uz alternatīviem valsts politikas risinājumiem.

UNDP vārdā gribētos pateikties visiem, kas piedalījušies 1997. gada **Pārskata** gatavošanā. Īpaši gribētos pateikties **Pārskata** četru nodaļu grupu vadītājiem Jurim Krūmiņam, Tālim Tisenkopfam, Nilam Muižniekam un Baibai Rivžai par personisko un profesionālo ieinteresētību un iespaidīgo analīzi, ko nodaļu gatavošanā veikušas viņu vadītās darba grupas. Tāpat es gribētu pateikties visiem darba grupu locekļiem, kas snieguši problēmu kritisku izvērtējumu dažādos aspektos. Es arī gribētu pateikties neatkarīgajiem recenzentiem Ingūnai Dobrājai un Paulam Raudsepam par visa teksta komentēšanu un Innai Šteinbukai par atsevišķu sadaļu komentēšanu.

Turklāt es īpaši gribētu pateikties Prezidentam Guntim Ulmanim, kas devis spēcīgu atbalstu tautas attīstībai Latvijā un veicinājis sabiedrības diskusiju par daudziem šajā **Pārskatā** aplūkotojām jautājumiem. Ņemot vērā, ka šis ir pēdējais Latvijas **Pārskats par tautas attīstību**, kur man ir gods līdzdarboties, pildot UNDP pastāvīgā pārstāvja Latvijā amatu, es vēlos izteikt atzinību daudzajiem Latvijas valdības institūciju pārstāvjiem (no Ministru prezidenta kancelejas, Labklājības ministrijas, Finanšu ministrijas, Ārlietu ministrijas, Izglītības un zinātnes ministrijas), kuri atbalstījuši tautas attīstības jēdzienu un ikgadēju neatkarīgu **Pārskatu par tautas attīstību Latvijā** gatavošanu.

Nobeigumā īpašu pateicību gribu izteikt galvenajam redaktoram Nilam Muižniekam, kas ne tikai vadījis vienu darba grupu, bet arī šoreiz ar savu personisko ieinteresētību un profesionālo meistarību devis neatsveramu ieguldījumu visa **Pārskata** tapšanā. Es arī gribētu pateikties UNDP rekolēģijas dalībniekiem Kimam Ligeram un Mārtiņam Hildebrantam par viņu personisko ieinteresētību un profesionālo meistarību, kā arī visai UNDP Latvijas biroja komandai, kas ir ieinteresēta sniegt vislabāko iespējamo palīdzību šai un citām UNDP aktivitātēm Latvijā.

John Hendra
UNDP pastāvīgais pārstāvis Latvijā
Rīga, Latvija, 1997. gada septembris